



Akt nr:

P-E1a-0023

AUP-E1a-0023

Kontrakt

P

*0023

Sänkning af
Ätn.-än mm Rätt
och Rasse mmm Elfshings län

Seelan Kongl. Maj:t under den 22 September 1876.
i och för sänkning af Ätn.-än och deran kring
belägen marks inom Knätte och Båne socknar af
Elfshings län, enligt af Ingeniören Ludvig Rosén
reppnättad, af Kongl. Maj:t fastställd plan och i be-
stykt afskneft härhos belagda kostnadsförslag, i
nåder beviljat ett länunderstöd af Tio Tusen hio-
Hundna /6,900/ Kronor; så, och i enlighet med Rikes-
dagens för dylika statsbidnags åtnjutande gifna, af
Kongl. Maj:t gillade föreskrifter, hafva undertecknade,
enligt belagda protokoll af den 19 dennes af in-
trisen tvenne i företaget valda Direktion, i och för
detta företag med Kongl. Styresen för Allmänna
Väg- och Vatten byggnader, af Kongl. Maj:t och
Kronans vägnar, afslutat följande Kontrakt, hvar
igenom vi åtaga och förbinda oss:

§ 1.

Att arbetet, hvarvid vi äro skyldige att under-
kasta oss vederbörandes kontrakt, skall sednast börjas
år 1877 och fullbordas inom den 1 Oktober 1880, i
någgnaren afvensstämme med den fastställda ar-
betsplan^{en}, utan att anspråk på yttentligare bidrag af
allmänna medel må vidare kunna väckas, emär ge-
nom egna tillskott skall utgönas hvad utafven stats-
bidnaget kan enfordras.

§ 2.

Att i händelse afvikelse, utan stentill enhållen
vederbönlig tillåtelse, skulle ske från den fastställda
arbetsplan^{en} eller arbetet, utan af Kongl. Maj:t
medgifvet anstånd, icke inom den afvan bestämde

tiden fullboudas, det då må ankomma på Kongl. Maj:ts
att återfordra det uppkunna länunderstödet och på en
gång eller successivt till Kongl. Statskantonen inbetalas;
Skalande vederbörande i sådant fall jemväl enlägga fem
procent årlig ränta på de utbetalade medlen från
lyftningsdagen till dess återbetalning sker. Vid enahanda
afven tyg åro intressenterna pligtige att, enligt Riksdag-
ens särskilda beslut, för all framtid behörigen under-
hålla de afloppsgräpar och andra för ändamålets vin-
nande utförde arbeten, samt med statsbidrag nu blifvit
understödda.

§ 3.

Att till arbetet skola föruträdes vis, der sig göra låter,
användas eljest tjänst- och sysslolösa personer.

§ 4.

Att godtgöra alla kostnader, utan undantag, af
hvar namn de vana må^{er} i följd af detta län för-
anledas för Kongl. Statskantonen.

§ 5.

Att för fullgörande af detta kontrakt ställa sådan
säkerhet, som af Kongl. Maj:ts kan i näder godkännas,
samt för länunderstödet afgifva sådan skuldför-
bindelse och säkerhet för dess uppfyllande, som af
Kongl. Statskantonen antagas.

Till yttermera visso åro häraf två lika lydande ex-
emplar upprättade, som skedd i Knätte församling
den 26 Mars 1877.

Gustaf Johanson Josef Sörenson för Carl Johansson



Nr 1.

Betänkande och Kostnadsförslag

beträffande

Sänkning af en Ström

med sidogruvar

innan

Knätte, Hårlanda och Sjöands län

af

Knätte och Båne Larknar

uti

Elfsborgs län;

jemli tillhörande

plan- och profilritningar

afgifne år 1875 af

Ludvig Rosén,
landtmåths ingenjör

Lösen till Kanan

År 1875 den 3 Juli inställdes sig undertecknad
 landbruks ingenjör i Knätte by jernam
 Knätte socken och Esboongs län, för att på
 flens jondegarers begäran och till följe
 af Kongl. landbruks akademien för
 vattningens komités förordnande af den
 18 Mars samma år, uppgöra plan och
 förslag till Sänkning af än Stran in-
 om Knätte, Hårdunda och Åfänds byars af
 Knätte och Böns socknar samt till torr-
 lägning af den omkring belägne, vatten-
 skadade marker, - och för jag nu, efter
 verkställda undersökningar och med lifjagan-
 de af uppnåttade plan- och profildröjningar,
 meddela följande betänkande och kostnadsförslag.

Genom afvägningen, som tog sin början strax nedan Knätte quarn,
 den den vattenskadade marken vidtoges, och fortgick till lands-
 vägs bron nedan Åfänds quarn, reknades att en Stran på
 denna sträcka, som här är 6360 fot i längd, har ett fall af
 tillsammans 13,4 fot, hvar af 6,08 fot kommer på sträckan till
 Åfänds quarn dam, 6130 fot i längd, och 7,35 fot från quarn-
 dammen till landsvägs bron, en längd af 440 fot. - Vatten-
 ytans lutning vid afvägningstillsättet nedvisas närmare genom
 följande uppgifter om dess höjd öfver ett gemensamt jämförelse-
 plan vid kvandena af följande afvägningpunkter, hvilkas be-
 lägenhet retriseras genom plankantan. Vid afvägningpunkten
 № 1 var vattenytans höjd öfver jämförelseplanet = 14,40 fot,
 № 2 = 12,35, № 3 = 11,50, № 4 = 11,05, № 5 = 10,75, № 6 = 10,65, № 7 = 9,20,
 № 8 = 9,85, № 9 = 9,05, № 10 = 9,65, № 11 = 9,60, № 12 = 9,55, № 13 = 9,55,
 № 14 = 9,45, № 15 = 9,10, № 16 (vid quarn dammen) 8,35. № 17
 (ströset nedan quarnen) = 3,30 och vid № 18 (vid vägbroen) = 1,00 fot.
 Öfver samma jämförelseplan befanns närmare sig en i jord-

fast sten, anker. 20 fot vesten om afvägningpunkten № 1, in-
 huggen fixpunkt = 21,90 fot. En dito, anker, 100 fot vesten om af-
 punkten. № 5 = 16,85 fot. En dito. 50 fot vesten om afv. punkten № 14 = 13,90 fot.
 En dito anker, 70 fot vesten om afv. punkten № 16 = 12,35 fot. Grund-
 stekens öfverkant i friluckan vid Åfänds quarn = 7,75. -
 främre kanten af quarnnännans botten = 7,50. -
 Damknäut vid quarnnännan = 11,70. -
 Dito på sidan om quarnen = 8,90. -
 väggplanet i landsvägs bron = 7,75. -
 Alla de till efterrättelse för framtida afvägningar i jord-
 fasta stenar inbyggna fixpunkter hafva form af ett Kors +.
 Tri- eller flodluckans i quarn dammen bredd = 7,5 fot. Den
 mot quarnen afsmalande quarnnännans (driftvatten-
 nännans) bredd = 8 à 10 fot. - Under landsvägs bron hade
 3 öppningar hvardens 9 fots bredd och en 2,20 fots bredd.
 Öppningarna i quarn dammen äro ej tillräckligt ad genom-
 släppa den vid flöden tillströmmande vattenmängden, utan
 lämnar vatten vid sådana tillfällen till ej anmärkt höjd
 öfvervåmma den lägre delen af dambyggnaden. - Den mot
 äro öppningarna i landsvägsbron fullt tillräckligt ad så
 obehindrat genomsläppa flodvattnet, ad intet märkbart fall
 uppstår under bron. - Dessa omständigheter kunna tjena
 till någon ledning vid bestämmande af den för blifvande
 afloppskanaler erforderliga storlek; men en bestämd
 ledning kan erhållas genom lemnade uppgifter om bredd
 och lutning i en straxt öfverför Knätte quarn för några
 år sedan upptagen afloppskanal, för i fråga värande vatten-
 drag, hvilken kanal erfarenheten visar vara jemt till-
 näklig för vattnets afledande under alla tider af året, -
 och har jag således antagit följande bottenbredd för
 den afloppskanal, som nedan Knätte quarn bör afleda
 en Åstrans vatten, den vid dess storlek under särskilda

sträckor måste nedåt åkas i förhållande dels till något
 ökad vattensmängd, dels till den svagare bottenlutning och
 det minskade djupet i kanalen nedåt måste emellertid till följe
 den af, att jöndegården önskar att undvika kontroverser af
 oförsäkrad art, — så att bottenbredden emellan afvägnings-
 punkterna № 1 och 4 föreslås till 34 fot (bottenlutning = 7:4:1000)
 № ————— 4 " 6 " " 36 " (" " = 0,3:1000)
 " " 6 " 12 " " 38 " (" " = 0,3:1000)
 " " 12 " 15 " " 30 " (" " = 0,3:1000)
 " " 15 " 16 " " 32 " (" " = 0,3:1000)

Kanalens sidolutning blir allstädes = 1:1, utom emellan
 punkterna № 15 och 16, den sidonna kammern med en sida-
 lutning af 4:1 genom steniga marken. Kanalens medeldjup blir
 emellan afvägningspunkterna № 1 och 4 = 5,1 fot;

" — " — " — " — " 4 " 6 = 4,4 " i —
 " — " — " — " — " 6 " 12 = 4,0 " i —
 " — " — " — " — " 12 " 15 = 3,2 " i —
 " — " — " — " — " 15 " 16 = 3,2 " i —

Allstädes den grundens består af jord och den sidolutningen
 för kanalen antaget till 1:1, blir dess bredd i dagen (uppsatt),
 så stor som dubbla djupet och bottenbredden tillsammans
 tagne, så att den till exempel djupet utgör 4,6 fot och
 bottenbredden 36 fot, blir dess bredd i dagen 37,2 fot;
 den djupet utgör 3,3 fot och bottenbredden 30 fot, blir dess
 dag bredden 36,6 fot. — o. s. v.

Kanalens djup under fiskepunkterna blir vid № 1 =
 8,5 fot, № 5 = 8,0, № 14 = 5,9 och vid № 16 = 4,5 fot.

Kanalens storlek samt botten- och sidolutningar, äfvensom
 längdmätningens, afvägningsens och jöndhornringens
 resultat, medverkas närmare genom den äfven upp-
 rättad profil med närligt antal sektions ritningar,
 och finnas kanaldimensionerna vid hvarje särskild

afvägningspunkt i dessa ritningar angifna i hela och
 tiodels fot. — De olika jöndarna utmärkas i ritningarna
 med olika färger och finnas närmare angifna i kort-
 nadsförslaget. — I plankanten utmärkas än åstrans gam-
 la lopp genom blå färg emellan svarta linier och det
 nättade loppet, som den blifvande afloppskanalen bör
 innehålla, utmärkas genom tvänne gröfva, jemloppande
 svarta linier. — Afvägningspunkterna återfinnas
 i såväl plan som profilritningarna genom nummer,
 motsvarande på dessa ställen i marken nedslagna num-
 mer pålar. — För beivrande af den kniegliggande mar-
 kens terräng är det icke allra minst nödvändigt att
 på nu föreskrifvet sätt upptaga en större kanal för
 afledande af en åstrans vatten, utan måste i den all-
 männa afledningsplanen äfven ingå upptagande af
 afloppsdikey för flera tillståndade mindre vattendrag.

Dessa läge i marken finnas i plankanten angifna
 genom grofva svarta linier, utmärkes genom sär-
 skilda litter och afvägningspålarne motsvarande
 nummer. — Dessas storlek vid hvarje afvägd punkt
 antydes genom siffror i motsvarande profilritning
 med sektioner, hvilka ritningar uppnåttats efter
 samma grund och i samma syfte, som nyss är nämnt
 för ritningarna äfven stora afloppskanalen. — Här må
 blott anmärkas att bottenbredden för afloppsdikeya till-
 A. C. och E antagits till 3 fot samt för litt. B och F
 till 1 fot; att deras bottenlutning ingenstades understiger
 0,5:1000 och att deras sidolutning allstädes bör blifva
 1:1, så att bredden i dagen vid hvarje särskild punkt
 blir lika med dubbla djupet tillsammans med botten-
 bredden. Den egoridd, som genom den föreslagna
 afledningen vinner betydelse, uppgår

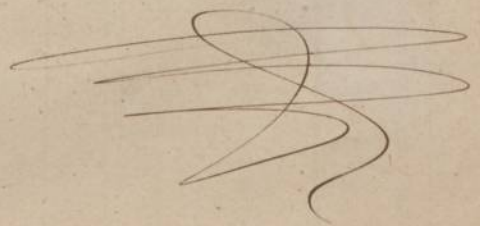
för Afänds by i Båne Sacken till omkring 76 tunnland
 " Knätte by i Knätte Sacken " " 106 " "
 " Lundsby i de " " " 14 " "
 " Hårlunda by i Båne Sacken " " 74 3/4 " "
 Tillsammans 258 3/4 tunnland

Hela denna areal, som på 1000 fots afstånd från ån ej ligger
 mer än 4 fot öfver dess medelvattenstånd eller 6 fot öfver
 lägsta vattenståndet, hvarefter 1 å 1 1/2 fots höjd tillägges
 för hvarje 3000 fots sträcka, kan anses vara beroende af
 åns sänkning och af företaget vinna betnad. Dessutom
 finnas i sammanhang med dessa egor till Hårlunda by
 omkring 30 tunnland vatten dräkt mark som ligger högre
 öfver ån än nu blifvit nämndt och ^{derför} kunna afvikas
 utan att ån sänkes.

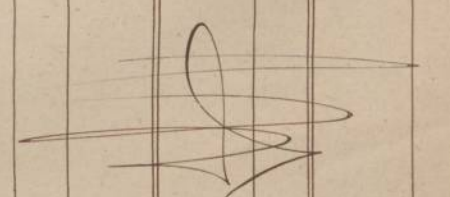
Da' Afänds gravn ej kommer att rivas, kan man ut stona
 afloppskanalen och öfverliga diken i dens nedre lopp ej
 lemna så stort djup, som kunde vara oförmåligt för
 kringliggande markes fullständiga tunnläggning,
 liksom den oförändrade dämningshöjden vid nämnde
 gravn torde orsaka de närmast derintill belägne,
 lägsta markens öfversvämmande vid starkare flöde,
 såklart den verkställda dikningen. Likväl kan den
 förbättring, de af åns sänkning beroende markerna,
 i hvilka jordmånen i allmänhet är af synnerlig god
 och bödig beskaffenhet, komma att genom afvikningens
 företaget vinna, dels genom sådes adling i de högre
 delarne af fätten och dels genom gynnigane och vände
 fullane grässhöndar från de lägre, upprättas till ett
 pännings värde af i medeltal 150 Kronor för tunnlandet,
 eller för 258 3/4 tunnland ett kapital af 38,775 Kronor.
 Närande kostnads förslag, deni dagsverkspriset
 blifvit antagit till 1 Kr. 30 öre, såsom det för

enten för närvarande vanliga, och som inbegriper
 kostnaderna såväl för grävning och sprängning, som
 jordens transporterande till behörigt afstånd från aflopps-
 gravnens kanten m.m. angifven för den förslag-
 na afdikningen en kostnadssumma af endast 10960
 Kronor, — och då detta betydligt renderstegen det be-
 nämnde värdet af jordens förbättring, så kan man
 med trygghet antaga att afdikningsföretaget måtti
 blifva lönande, hvarför dess snara utförande på
 det bestämdaste tillstyrkes, liksom det torde fin-
 nas anledning att förorda dess renderstegande genom
 bidrag af allmänna medel, synnerligast som den nu
 rättindränkta jordens afdikning ike alluast skulle
 lemna åkad tillfällen till en lönande adling, utan öfver
 bidraga till minskande af entens snort ländighet.
 På det att afdikningen må blifva ändamålsentlig
 och afloppsgravnens framtida renderhåll ej för-
 svakas, höra de för desamma öfver förverkliga
 dimensioner ej inskränkas genom kvarlämnande
 nätter, slenor o. d. samt diken jorden ej tillåtas att
 längre tid kvarligga invid afloppsgravnens kan-
 ter, utan så snart som möjligt derifrån undan-
 skaffas. — Till dess detta kan ske bör dikenbankarne
 uppläggas minst 3 fot från dikenkanterna och öf-
 ningar på behörigt ställen anbringas för genom-
 släppande af tillströmmande ytvatten. För afdik-
 ningens aukitet sålunda utfördt, har blifvit uppgjort
 följande

Kostnads förslag



Aflöpsnings nummer	Aflöpsgnafvans							Yordent och gnafva m.m.	Antal dagsarbet 2,50 kr.		Kostnad			
	medel Längd	Kanal	Bredd Kanal	Kulshälgar	Sten m.m.	Grus m.m.	Sten m.m.		Sten m.m.	Sten m.m.	Sten m.m.	Sten m.m.	Sten m.m.	Sten m.m.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
En Ström														
1-4.	1300.	5,1.	29,1	178,1.	15,1.	163,0	Sten och grus	13	2119,0					
4-6.	1180	4,4.	30,4	157,8.	2,0	155,8	Sten och dy	7	1090,6					
6-12.	2440	4,0.	32,0	212,3.	15,0.	197,0.	dy	4.	788,0					
12-15.	1000	3,2.	33,2	106,2.	7,2	99,0	St. och stenblock	10	990,0					
15-16	260	2,2	34,2	19,6.	4,2.	15,4.	Stenigt	20	308,0					
=	6080.								5295,6				7943 40	
Kön anstälts ledning samt dambyggnaden med sten och materialen m.m. tilläggs arbete 2 1/2 % af afkastande 7943,40 Kronor och utföras summan jämna ut med 1956 60 Summa Kronor 9900														
Aflöpns diket till. A. Henders egon														
13-4.	1200.	2,7.	4,7.	15,2.			dy	3.	45,6.					
4-5.	370.	3,7.	5,7.	7,8.			St. och sand	3,5.	27,5.					
5-8.	900	3,1.	5,1.	14,2.			St.	3.	42,6.					
=	2470								115,7.		173 25			
En väglina att anläggas 30 - 203 25														
Aflöpns diket till. B. Härlund's egon														
12-1.	400	2,9.	3,9.	4,9.			dy	3.	13,5.					
1-3.	530	3,3.	4,3.	7,5.			St.	3.	22,5.					
=	930								36,0					
Aflöpns diket till. C. Emellan Härd och Knätte														
6-3.	880.	3,2.	5,2.	14,6.			dy och sand	4.	58,4.					
3-4	250	2,9.	4,9.	3,6.			St. och stenk. St.	4,5.	16,2.					
=	1130								74,6.		111. 90.			
En väglina att anläggas 30 - 141 90														
Summan 399 15														

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
								Krauspart				399	15	
Aflöpns diket till D. Härlunds egon														
1-4.	1200	3,5.	4,5.	18,9.			dy		3.	56,7.				
4-6.	530	3,5.	4,5.	8,3.			St och sand		3,5.	29,0				
=	1730									85,7.			128 55	
Aflöpns diket till E. Knätte egon														
4-7.	2220	3,5.	5,5.	42,7.			dy och stenk. sand		3,5.	149,4			224 10	
Aflöpns diket till F. Knätte egon														
2-1	400	3,5.	4,5.	6,3.			dy, sten, grus		6.	37,8				
1-7	2120	3,6.	4,6.	35,1.			St.		3.	103,3.				
	2520									143,1.			214 65	
												=	966 45	
Kön anstälts ledning m. m. tilläggs arbete 2 1/2 % af afkastande 966,45. och utföras med														93 55
												Summa Kronor	1060	
Summan drag														
Kön att sträva, Summa kostnad Kronor												9900		
Kön sidodikens " " " "												1060		
												Sammans	10960	
Singsås den 30 September 1875.														
Ludvig Rosén														
Här för den af Kongl. Maj:it genom K. Brevet den 22. December 1876 gieldt plan.														
På Kongl. Styrels. för Sjö- och Vattenbyggnader vägnar:														
A. M. Lindgren												J. W. Sjöström		
														

Att förestående belänkande och kostnadsförslag
är med oigenatit lika lydande bestyrkes af

Se. Johansson pr. Kullen, andförmånde
Hälsna Kammanalstygelse
Andersson Kullen Hälsna

Afsyningsbevis
rörande

Sänkning af Åran i Knätte och Bone socknar
af Ålsborgs län.

Vid i slutet af föregående år företagen be-
sigtning af arbetet för sänkning af Åran inom
Knätte och Bone socknar (mellan Knätte bro och
Åfärds qvarn), hvar till 6900 Kronors länunderstad
af allmänna medel beviljats, befunns nämnda
företag fullbordadt enligt fastställt plan,
hvarför jag får åran föreslå detta arbete
till godkännande af Kongl. Styrelsen för
Allmänna Väg- och Vattenbyggnader.

Carlstad i Januari 1879.

Trutskillerbom

Chef i Vesta Väg- och Vattenbyggnads Distriktet.

30.
Snatokaes hällit vid rethyt sam-
mantråde mid deläganne i Knätte
Körsunda och Åfend byens mader
innan Knätte och Böne Sackner,
i Knätte Backgärdens den 9 Mars
1877.

Samtlige deläganne förklarade att de till
detta sammantråde blifvit vederbörligen kallade
för att taga del af Kungl. Majt förtällda Kanta
och Kantnadsförslag för sänkning af Åtna ån
emellan Knätte och Åfend quarnar och i följd
deraf väljs enligt Direktören som han att
för benämnde afstyrrings anlets vi taga en
sådanne åtgärd, samt för öfrigt fatta
de för förtalet erforderliga beslut.

Så att vid detta sammantråde lida för-
handlingarne valdes till Andförande Kant
Johansson i Åfend Hanssagården.

12.
Till Anlets Direktören som efter benämnde
förtällda kanta och Kantnadsförslag skall
anvisas benämnde anlets utförande, och
med Kungl. Majt reungöres Kantnadt, samt
utförda förhållande på beviljade län
summa 6900 Kronor: valdes enhälligt
Jens Svensson i Knätte Jonsgård
Gustaf Johansson i Knätte Jonsgård

eller Myggåden, samt Karl Johans son i
Åfend Hemsåden: hvilken Direction för
öfverlyst har att på delägarnes vägnar vid-
taga allt hvad för detta arbete enfordras kan:
och blif Directionens ledamöter Josef Svens-
son igen utsedd till kassa förvärdare.

3^o Alla delagare äro välbelätta med föres-
lagna tiden för arbetets påhönjan inkom-
ande en, samt fullbordad till den 1 Oktober
1880. Lika sam och att den för detta arbete
reppnättade förening, den 6 Juli 1875. skall
till reppnättade hennid hafva beständ. och för
den skall igen nu gäddkändes.

4^o Samtliga delagare öfverenskommit nu
att till den tiden arbetet kan hennu påhönja
hafva vi Åfend quann framskaffat 35
tälfler benäder, 4 tälfler halfplank 40
stycken planer, 10 byggnas timmer och 30
stycken minst 34 fot långa stegar till att vid
arbetet användas.

Sälunda försammit bestutad och
öfverenskommit. Tid och ort samafuan

Carl Johans son
Gustaf Johansson
Jön. Runqvist
H. P. Andersson

Josef Svensson
Carl Johan Jon
G. Bolin
E. Sofia Andersdotter Hallberg
genom Ronen Anders Jönsson.

att Gustaf Johans son, Josef Svensson, och Karl Johans son i begges
vär närvaro egenhändigt undertecknat förestående kontrakt, intygga
på en gång närvarande Vittnen

K. Lundgren
Dykt, Korporal

Alfred Johansson
Hemans brukare

Jemlikt Kongl. Majt^{ts} nådiga bref den 22 December 1876 anta-
ger Kongl. Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader härmed,
att Kongl. Majt^{ts} och Kronsans vägnar, detta kontrakt. Stockholm den
16 April 1877.

Da Kongl. Styrelsens vägnar:
Alfred Lundgren

J. H. J. J. J.